

1 **א** הכי תיפוק ליה משום לפני עור – הקשה הרב רבינו יצחק. אמאי קאמר "אי הכי?";
 2 דאמלתיה דרבי שמעון בן אלעזר גופיה היה יכול להקשות: תיפוק ליה משום לפני
 3 עור! ופירש הרב רבינו אלחנן בשלמא אי אמרת דכותי נקט לרבותא, והוא הדין גוי –
 4 נחא, דנקט טעמא דנקראת על שמו, דשיק בתרייהו. אלא אי אמרת דנקט כותי דוקא,
 5 אם כן תיפוק ליה משום לפני עור."

6 **תיפוק ליה** משום לפני עור – אליבא דרבי
 7 שמעון בן אלעזר פריך, דאית ליה
 8 כותים גרי אמת הן, בפרק קמא דחולין (ו, א) גבי
 9 ההיא דרבי שמעון דשרדיה לרבי מאיר למובן
 10 תמרא מבי כותאי, ומכאן יש להביא ראיה למה
 11 שפירש רבינו תם, דשיק למימר "לפני עור" אף
 12 במידי דלית ביה איסורא אלא דרבנן, דהא
 13 מלאכה דחול המועד אינה אסורה אלא מדרבנן
 14 כדפירש רבינו תם (במועד קטן ב, א). וראיה נמי
 15 מדלעיל (טו, ב) דאסור למכור לישראל החשוד
 16 למכור לגוי, אף על גב דליכא איסורא אלא
 17 דרבנן, אבל הרב רבינו אלחנן הקשה לפירוש
 18 רבינו תם, שפירש דמלאכה דחול המועד אינה
 19 אסורה מן התורה, מדאמר בפרק "מי שהפך"
 20 (מועד קטן ב, א) פתח באבלי וסיים בחול המועד,
 21 לא מביעיא קאמר, לא מביעיא ימי אבלו דאסור
 22 דרבנן, אלא אפילו חול המועד דאסור דאורייתא
 23 כו', ומפירש רבינו תם דקרי ליה "דאורייתא" לפי
 24 שיש לה אסמכתא מן התורה בפרק קמא דחגיגה
 25 (יה, א), לאפוקי אבל שאין לו אסמכתא אלא
 26 מדברי בקלה, דכתיב: "החפתי חגיגים לאבלי". אי
 27 נמי, חול המועד יש לו עיקר מן התורה, דאיכא
 28 למיגור אטו יום טוב.

29 **חדא** משום לפני עור – נראה דמהאי טעמא
 30 נמי לחיות אסור כשקבל שדה בשותפות.
 31 **לא** יאמר לו ישראל לגוי כו' – מעשה כך היה
 32 בימי רבינו תם, שנבה ישראל אחד בחובו
 33 תנור אחד מגוי, והיה לו לאופה המסיק התנור.
 34 חלקו בתנור, והיה לו ליהודי לטוול כך וכך ימים
 35 בחלקו ולאופה כמו כן כך וכך, ולא התנו מתחלה
 36 זה לזה "טול אתה חלקך בשבת ואני חלקי בחול".
 37 והיה רבינו יצחק רוצה לומר דמותר, דלא דמי
 38 לשרה דהכא, דגבי שדה חלק הישראל משביח
 39 אף בחול במה שהגוי טורח בו בשבת, אבל בתנור
 40 אינו משביח כלל במה שהגוי עושה בו בשבת וזה

41 בחול, ואף בלא התנו מתחלה. ולא הודה רבינו תם לזה, ונראה לו דאין לחלק בין תנור
 42 לשרה, דאף על פי שאינו משביח במלאכה בשבת, מכל מקום הוי כאילו מעמיד פועל בידים.
 43 ונראה להרב רבינו אלחנן דבתנור אפילו התנו מתחלה לא יועיל, כיון שכל התנור של
 44 ישראל הוא, והיה ליה כמשכיר תנורו בשבת ואומר לגוי: "טול שכר תנורי בשבת כשתסיקו
 45 לי בחול". ולא דמי לישראל וגוי שלקחו שדה בשותפות, שיש לגוי חלק בגוף הקרקע, וגם
 46 רבינו יצחק חזר בו, והביא ראיה לדברי רבינו תם דאין חילוק בין תנור לשרה, דהא מרחץ
 47 בתנור דמי, ובתוספתא דמסכת דמאי (פרק שישן) תניא: ישראל וגוי שלקחו שדה ומרחץ
 48 בשותפות, לא יאמר לו ישראל לגוי כו', קצרו של דבר, בין כרם בין שדה בין מרחץ או תנור,
 49 אם לקחו ישראל וגוי בשותפות – אסור לומר: טול אתה חלקך כו', אלא אם כן התנו מתחלה
 50 קודם שלקחווהו שאין לישראל בשבת שום חלק. וגם רבינו תם באותו מעשה התנור צוה
 51 לקבל החוב מן הגוי ולחזור ולהלוות ולהתנו מתחלה. מיהו היכא ששלקחו הישראל במשכון,
 52 נראה שאין צריך להחנות כלום, כיון שהוה ברשות הגוי ושכר התנור הוא לישראל למיבית
 53 כההיא דתנור, **תא** שמע אם התנו מתחלה מותר הא סתמא אסור – ואם תאמר: ליוזק מרישא ויש לומר:
 54 דאיכא למימר דהוא הדין סתמא, אלא משום דבעי למיתני סיפא: ואם באו לחשבון אסור הא סתמא שרי – ואם תאמר: לימא
 55 דהכי קאמר: אם באו לחשבון אסור אפילו התנו מתחלהו ויש לומר: דסבירא ליה דודאי אם התנו מתחלה מותר בכל ענין.

הדרן עלך לפני אידיהן

56 **אין** מעמידין בהמה בפונדקאות של גוים – ותניא בגמרא: אין מוסרין בהמה לרועה שלהם. ויש ליתן טעם על מה אנו מוסרין בהמותינו לרועה
 57 שלהם. ואין לומר כדאמר רב לעיל בפרק קמא (יד, ב) מקום שהתירו למכור התירו ליהודי, דהא לא קם האי מילתא, דאף הר הדר ביה, אלא אומר רבינו תם, דסמכין אתה דמשני
 58 רבי פדת בגמרא (כג, א) דמוק מתניתין רבי אליעזר דחייש לרביעה, וברייתא דלוקחין מזה בהמה לקרבן דלא חייש לרביעה כרבנן, ואנן קיימין כרבנן, ואף על גב דרבינא שזיה סוף
 59 הוראה פליג עליה ושני שניא אחרינא, מכל מקום נראין דברי רבי פדת עיקר, חדא, מדקדימין דברי רבינא לדבריו, דהא רבי פדת קודם לרבינא ימים רבים, שהיה בנו של רבי אלעזר
 60 כדאמרין בפרק קמא דברכות (יא, ב) וכן אורי ליה רבי אלעזר לרבי פדת בריה, וגם היה חפרי לרבי זירא, כדאמר בפרק קמא דנדה (ח, א) אמר רבי זירא לרבי פדת: חזי דמינך ומאובך
 61 קשריתו קטעא פלוגא רבי אלעזר אבוי היה תלמידו של רבי יוחנן, ועוד, דבשל ספורים קיימא לן דהלך אור המיכל, ואף על גב דסתם מתניתין ד"אין מעמידין" מתוקמא כרבי
 62 אליעזר, מכל מקום לית הלכתא כוותיה כיון שיש מחלוקת במסכת פרה (פרק שני משנה א) ובתרי מסכתא לכולי עלמא אין סדר.

1 **אריסותא** לרבי שמעון בן אלעזר לית ליה – והאי דנקט כותי, דמשמע: הא גוי שרי
 2 – לאו טעמא משום אריסותא, אלא משום דאמרין ליה לא תעשה בה מלאכה
 3 בשבת וצית, **אי הכי** – דכותי יעשה בה מלאכה בחולו של מועד. **מאי אריא** –
 4 דקתני גבי כותי: מפני שנקראת על שמו: **תיפוק ליה** – דבלא חשד נמי איכא משום
 5 "לפני עור", וכותי גר הוא ומצווה על המצוות

6 כישראל, ולא דמי לגוי העושה מלאכה
 7 בשבת, שהגוים לא הוזהרו עליה. **מוריקאי** =
 8 זורעי גנות כרכום. נקט **כשבתא** – לחרוש
 9 לזרוע ולקצור. שקיבלו – שדה באריסותן
 10 מבעל הבית, ומשקיבלו הוטלה על שניהם
 11 לעסוק בה ביחד. **לא יאמר ישראל** – טול
 12 אתה חלקך בשבת, לפי שנעשה שלוחו על
 13 חצי היום המוטל עליו. **ואם התנו מתחלה** –
 14 קודם שהוטלה עליו. **מותר** – דהא לא קיבל
 15 עליה ישראל עבודה דשבת, ואין הגוי שלוחו.
 16 **ואם באו לחשבון** – לאו "אהתנו מתחלה"
 17 קאי, אלא מילתא באנפי נפשה היא, כלומר:
 18 אם קיבלו סתם ועשו סתם, ועייל הגוי בשבת
 19 לישראל בחול ולא צווהו ישראל, ובאו
 20 לחשבון לאחר זמן, לומר: כמה ימי שבת
 21 נטלת אתה, ואני אטול כנגדן ימי החול. **אסור**
 22 – דשכר שבת הוא נוטל, דגלי דעתו דגוי
 23 שלוחו היה. **רב נביחה מבי בתיל אפר** – לאו
 24 הכי הוה עובדא. **אלא שתילי דערלה הוה** –
 25 ישראל וגוי קיבלו שדה בשותפות ונטעה,
 26 ויטלו החצי בין שניהם, ונתעסק גוי כל צרכו
 27 שני ערלה ואכלו, וישראל קבל שלש שנים
 28 אחרות כנגדן ואכלו, **שרא** להו – דהיתר
 29 גמור הוה, דהא אף על גב דקיבלה יוד
 30 לבתחילה, ואמר לו ישראל: היה אתה עובד
 31 בשלש שנים הללו ואני שלש אחרים – אין
 32 כאן איסור שליחות, דהא ישראל נמי שרי
 33 לעובדה. ואי משום אכילה שישראל אוכל
 34 כנגדן ונמצא נהנה מפירות ערלה שמכרן –
 35 אין זה נהנה, שכן המשפט, שנה שוה עובד
 36 הוא אוכל. **והא אותביה רבינא** – ואם כן מאי
 37 תיובתא? גבי שבת איסור שליחות במלאכה,
 38 מה שאין כל בערלהו לסייעי סיייעי –
 39 מדקתני: התנו לבתחלה מותר, אלמא כי
 40 ליכא איסור שליחות דמלאכה שרי ואף על
 41 גב דמטיא הנאה לישראל, והוא הדין לערלה. **סתמא מאי** – שקיבלו סתם ועשו
 42 סתם, גוי בשבת וישראל בחד בשבת, ולא אמר ישראל מעולם: טול אתה את השבת
 43 ואני בחול, מזה לחלוק סתם בשוה ולא יזכיר ישראל את השבת? **אם באו לחשבון**
 44 – הזכיר לו ישראל של שבת באותה חלוקה, וגלי דעתיה דשלוהיה הוא. **הא סתמא**
 45 – דאף בשעת חלוקה סתם מותר.

הדרן עלך לפני אידיהן

49 **משנה** אין מעמידין בהמה בפונדקאות – שעושין להתאכסן עוברי דרכים שם ומעלים
 50 שכר לבעלים. **הששוידין על הרביעה** – ובני נח נאסרו בה, דכתיב (בראשית ב): "והיו
 51 כלבשר אחד" יצאו בהמה חיה ועוף, ויש כאן "לפני עור לא תתן מכשול". **גמרא**
 רובע

שהגוי נותן לו, ואין הישראל קונה חלק בתנור, דדוקא נקט "לקחו". העתק מלשון רבינו יודרה. **תא** שמע אם התנו מתחלה מותר הא סתמא אסור – ואם תאמר: ליוזק מרישא ויש לומר:
 דאיכא למימר דהוא הדין סתמא, אלא משום דבעי למיתני סיפא: ואם התנו מתחלה מותר, אף על פי שהתנה לו כך בפירושו. **ואם** באו לחשבון אסור הא סתמא שרי – ואם תאמר: לימא
 דהכי קאמר: אם באו לחשבון אסור אפילו התנו מתחלהו ויש לומר: דסבירא ליה דודאי אם התנו מתחלה מותר בכל ענין.

הדרן עלך לפני אידיהן

59 שבו רבא הורה להיתר, נעשה באופן שהתנו מלכתחילה, ואם כן
60 כדן הורה, שהרי שנינו בברייתא שבאופן זה מותר.
61 הגמרא מביאה ביאור אחר במעשה של הגננים: **רַב גְּבִיָּהָ מִפִּי בְּתִיל**
62 **וְשֵׁם מְקוֹם אָמַר, הִנְחוּ –** אותם הישראל והגוי שקיבלו גינה לעבוד
63 באריות, **שְׁתִּילֵי דְעֵרְלָה הֵנּוּ –** כדי לטוע בה אילנות קיבלו את
64 הגינה, וכיון שבשלת השנים הראשונות הפירות אסורים מדין
65 'ערלה', התנו ביניהם **שֶׁהַעֲבָד פּוֹכְבִים אֲכִיל שְׁנֵי דְעֵרְלָה –** יעבוד
66 ויאכל את הפירות לבדו בשלשת שנות הערלה, **וְיִשְׂרָאֵל יַעֲבֹד**
67 **וְיֵאכַל כִּנְגַד זֶה אֶת שְׁנֵי דְהֵתִירָא –** שלשת השנים הבאות שבהם
68 האילנות מותרות. ועל דבר זה **אָתּוּ לְקַמְיָה דְרַבָּא לְשׂוּלוּ הָאֵם**
69 **מוֹתָר, או כיון שהפירות שהישראל אוכל הם כנגד פירות הערלה**
70 **שהעובד כוכבים אכל, שמא נחשבות בכך כפירות שהוחלפו בפירות**
71 **ערלה ואסורות. ועוד, כיון שהם אריסים בשותפות, העובד כוכבים**
72 **שעובד בשנות הערלה הרי הוא כשלוחו של הישראל, ושמא יש**
73 **איסור בדבר כמו שלגבי שבת נחשב כשלוחו ואסור. שְׂרָא לְהוּ –**
74 **התיר להם רבא. והטעם, שמצד מה שהעובד כוכבים שלוחו של**
75 **הישראל, אין שייך לאסור כלל, שהרי אפילו לישראל עצמו מותר**
76 **לעבוד, משום שהאיסור בערלה הוא רק לאכול. ואין לאסור מחמת**
77 **שהפירות שהישראל מקבל נחשבים לפירות שהוחלפו תמורת פירות**
78 **ערלה, כיון שכן דין השותפים באריות, שהפירות שייכים למי שעבד**
79 **באותה השנה, ואם כן מה שהישראל אוכל את פירות השנה**
80 **הרביעית, החמישית והשישית, זה משום שעבד בשנים אלו ולא**
81 **מחמת פירות הערלה.**
82 **שואלת הגמרא: וְהָא אֹתִיבְיָה רַבִּינָא לְרַבָּא –** והרי רבינא הקשה על
83 רבא מהברייתא ששנינו בה שאסור לישראל להתנות עם שותפו הגוי
84 שיעבוד בשבת ובעבור זה יעבוד הוא בחול, כיון שהגוי נחשב
85 לשלוחו של הישראל. ואם כדברי רב גביהא מבי כתיב שמה שרבא
86 התיר היה בערלה, הקושיא אינה מובנת כלל, שהרי בזה אין איסור
87 לשלוח גוי שיעבוד במקום הישראל.
88 משיבה הגמרא: רבינא הביא את הברייתא כדי לְפִסְוֵי פִינְעִיָה –
89 לסייע לרבא. שהרי מהברייתא מוכח שכאשר אין איסור מצד
90 השליחות, מותר לישראל להנות מהשותפות אף שהעובד כוכבים
91 עושה איסור, ואם כן הוא הדין לגבי ערלה שיהא מותר לישראל
92 ליקח לעצמו שנים אחרות במקום שנות הערלה.
93 **שואלת הגמרא: וְהָא –** והרי רבא **אֲכַסְיָא –** התבייש, ואם רבינא
94 הביא לו ראיה מדוע התבייש מדבריו. משיבה הגמרא: **לֹא הָיוּ**
95 **דְבָרִים מְעוֹלָם, שלא היה מעולם דבר זה שרבא התבייש מדבריו של**
96 **רבינא.**
97 הגמרא חוזרת לעסוק באופן שהעובד כוכבים עבד בשבת והישראל
98 בחול. מסתפקת הגמרא: **אִפְעִיָא לְהוּ, סְתָמָא מָאִי –** אם העובד
99 כוכבים והישראל לא התנו כלל איך יחלקו את העבודה ביניהם, לא
100 קודם שהתחילו לעבוד ואף לא לאחר מכן, אבל כך אירע שהגוי עבד
101 לבדו בשבת והישראל עבד לבדו ביום ראשון. ועתה באים לחשב ימי
102 עבודתם לידע כמה יקבל כל אחד בפירות. האם מותר לישראל
103 להחשיב את מה שעבד בחול כנגד מה שהגוי עבד בשבת וליקח
104 פירות בשוה מבלי שיוכיר שנוטל שבר של עבודת יום אחד כנגד מה
105 שעבד הגוי בשבת, או שאף זה נחשב שנהנה ממה שהגוי עבד בשבת,
106 שהרי מקבל כנגד זה ונראה שהוא שלוחו.
107 פושטת הגמרא: **הָא שְׁמַע, שנינו בברייתא לעיל, לגבי ישראל ועובד**
108 **כוכבים שקיבלו בשותפות שדה באריות, שאסור לישראל אחר**
109 **קבלת השדה, להתנות עם העובד כוכבים שיעבוד בשבת והוא יעבוד**
110 **כנגד זה בחול, והוסיפה לעשות את היתב בשבת. הָא שְׁמַע, היינו לפני**
111 **שקיבלו על עצמם לעשות את עבודות השדה, מוֹתָר לישראל**
112 **לעשות את החלוקה, לפי שבאופן זה נחשב שעבודת יום השבת כלל**
113 **לא הוטלה על הישראל, ולכך מה שהעובד כוכבים עובד לבדו**
114 **בשבת אינו שלוחו. מדייקת הגמרא, משמע שרק כשהתנו בפירוש**
115 **מתחילה, מותר לחשב בשעת החלוקה שהגוי יטול כנגד השבת**
116 **והישראל כנגד החול, הָא סְתָמָא, בלא שהתנו בפירוש קודם, אָסוּר**

1 מיישבת הגמרא: **אָרִיסוּתָא לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר לִית לִיה –** רבי
2 שמעון בן אלעזר אינו סובר שיש להתיר להשכיר קרקע לעובד
3 כוכבים מטעם זה שיאמרו שהוא אריס ועובד לעצמו, **אֲלָא עוֹבֵד**
4 **פּוֹכְבִים מָאִי מַעְמָא מוֹתָר להשכיר לו, מכיון דְאֲמַרְיָן לִיה לגוי**
5 **שמשכירים לו על דעת שלא יעבוד בשדה בשבת כלל, וְצִיִּית –**
6 **ושומע לו שלא יעבוד בשבת, ולכך אין חשש להשכיר לו שדה.**
7 **שואלת הגמרא: פּוֹתֵי נְפִי שיהיה מותר להשכיר שדה מטעם זה,**
8 **שכן אֲמַרְיָן לִיה לא לעבוד, וְצִיִּית –** ושומע לו שלא לעבוד. משיבה
9 הגמרא: **פּוֹתֵי לֹא צִיִּית –** אינו שומע לישראל, משום דְאֲמַר הכותי
10 לישראל, **אֲנָא גְמַרְיָנָא מִפִּי מִינָךְ –** אני למדתי יותר ממך ואני בקי
11 בהלכות היטב, ומלאכה זו מותר לעשותה.
12 **שואלת הגמרא: אִי הָכִי –** אם כך שהאיסור להשכיר שדה לכותי
13 הוא מפני שלא ישמע לישראל שלא לעשות מלאכה, **מָאִי אֲוִיָּא –**
14 **מדוע נקטה הברייתא את הטעם 'מִפִּנֵי שְׁנִקְרָאתָ עַל שְׁמוֹ, תִּפְסֹךְ**
15 **לִיה –** הלא גם בלא טעם זה יש לאסור להשכיר לו משום שעובר
16 בזה על הלא **לְפָנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכֻשׁוֹ** (ויקרא טו יד), שהרי מכשילו
17 לעבוד בחול המועד, ולשיטת רבי שמעון בן אלעזר הכותים הם גירי
18 אמת ומצווים על כל המצוות. משיבה הגמרא: **הָדָא וְעוֹד קָאָמַר –**
19 **כוונת התנא לומר שיש טעם אחר נוסף לאסור, וזאת מלבד הטעם**
20 **האחר. כלומר, הָדָא –** טעם אחד שיש לאסור, **מִשׁוּם 'לְפָנֵי עוֹר לֹא**
21 **תִתֵן מְכֻשׁוֹ. וְעוֹד טַעַם, מִפִּנֵי שְׁנִקְרָאתָ עַל שְׁמוֹ.**
22 **הגמרא מביאה מעשה לגבי ישראל ועובד כוכבים שהיו שותפים**
23 **באריות: הִנְהוּ מוֹדִיקָא –** אותם גננים הזורעים גנות כרכום, היו
24 ישראל ועובד כוכבים שקיבלו ביחד שדה כדי לעבוד בה באריות,
25 **דְעוֹבֵד פּוֹכְבִים נְקִיט בְּשִׁפְתָא –** לקח לחלקו לעבוד לבדו את כל
26 העבודות בשבת ולקבל לבדו את כל הפירות עבור יום זה. **וְיִשְׂרָאֵל**
27 **כִּנְגַד זֶה יַעֲבֹד לבדו בְּחֹד בְּשִׁפְתָא –** ביום ראשון, ויקבל לבדו עבור
28 יום זה את הפירות. **אָתּוּ לְקַמְיָה דְרַבָּא –** באו לפני רבא לשואלו אם
29 מותר לנהוג כן, **שְׂרָא לְהוּ –** והתיר להם.
30 **מקשה הגמרא: אֹתִיבְיָה רַבִּינָא לְרַבָּא, שנינו בברייתא, יִשְׂרָאֵל**
31 **וְעוֹבֵד פּוֹכְבִים שְׁקִיבְלוּ שְׂדֵה לֹא אִרְסוּת בְּשׂוֹתְפוֹת, לֹא יֵאמַר**
32 **יִשְׂרָאֵל לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים, מוֹל חֲלָקָךְ בְּשִׁפְתָא –** עשה לבדך את כל
33 המלאכה בשבת ותיטול כנגד זה בפירות, **וְאִנִּי יַעֲשֶׂה כִּנְגַד זֶה לבדי**
34 **את כל המלאכה באחד מימות החול ואטול כנגד זה בפירות, לפי**
35 **שעבודות השדה מוטלות בכל יום על שניהם, וכשהגוי עובד לבדו**
36 **בכל יום השבת והישראל נוטל כנגדו, נחשב הדבר שהוא עושה**
37 **בשבת בעבור הישראל את חלקו, וכמו שנעשה שלוחו לכך ואסור.**
38 **מוסיפה הברייתא: וְאֵם הישראל והגוי הִתְנוּ מִתְחִלָּה קודם שקיבלו**
39 **על עצמם את האריות, שכך תחולק העבודה ביניהם שבשבת יעבוד**
40 **רק הגוי, וביום ראשון יעבוד רק הישראל, מוֹתָר שהישראל יטול**
41 **פירות לבדו באחד מימות החול כנגד מה שהגוי עובד ונוטל בשבת.**
42 **והטעם, משום שלא הוטל כלל על הישראל לעשות את מלאכה**
43 **השדה בשבת, לפיכך הגוי שעושה בשבת מלאכה אינו נחשב כלל**
44 **לשלוחו. הברייתא מלמדת דין נוסף: וְאֵם הם לא התנו מתחילה דבר,**
45 **ורק כך נהגו שהגוי עבד לבדו בשבת בלא שצויהו הישראל,**
46 **והישראל עבד לבדו באחד מימות החול, אלא שלבסוף כשבאו**
47 **לחלק בפירות, בָּאִי לְהִשְׁבּוֹן –** חישוב ביניהם בפירוש כמה שבתות
48 **עבד הגוי, ובעבור כל שבת שהגוי עבד לבדו ולקח פירות, נטל**
49 **הישראל כנגד זה פירות של יום חול שעבד לבדו, הדבר אָסוּר. שכיון**
50 **שהישראל לוקח פירות עבור אותו יום חול כנגד עבודת הגוי בשבת,**
51 **מתברר שעבודת הגוי בשבת היתה בשליחות הישראל. מכל מקום**
52 **מבואר בדין הראשון בברייתא, שאם לא התנו בתחילה, אסור שהגוי**
53 **יעבוד לבדו בשבת והישראל כנגד זה ביום חול, שבו שהגוי עושה**
54 **בשבת דבר שמוטל על שניהם, כאילו הוא שלוחו. וקשה על רבא**
55 **שהתיר לגננים לעשות כן.**
56 **אומרת הגמרא: שכשרבא שמע את קושיית רבינא, אִיבְסִיָּה –**
57 **התבייש, שפסק כנגד הברייתא. ממשכה הגמרא: לְסוּף אֲנִילָא**
58 **מִלְתָּא –** לאחר מכן התגלה הדבר דְהִתְנוּ מְעִיקָרָא הוּ – שהמעשה

רש"י

עין יעקב

תפקוד לשלום (ש"א ד') ומתרגמינן תסער לשלם ולהך לישנא גרסינן אל תקרי יסעדנו אלא יסערנו: מתעטף. מאימת שכינה כאדם היושב באימה ואין פונה לצדדין:

תניא נמי הכי²⁰²: הנכנס לבקר את החולה, לא יושב על גבי המטה, ולא על גבי פסא²⁰³, אלא מתעטף²⁰⁴ ויושב לפניו²⁰⁵, מפני שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה, שנאמר: "ה' יסעדנו על ערש דויו".

[²⁰⁶ לא יקרא²⁰⁷ לאור הנר, אמר רבא: אם אדם חשוב הוא²⁰⁹, מתר²¹⁰]. מיתיבי²¹¹: לא יקרא לאור הנר, שמא יטה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע²¹²: אני אקרא, ולא אטה²¹³. פעם אחת קרא²¹⁴ ובקש להטות²¹⁵. אמר: כמה גדולים דברי חכמים, שהיו אומרים²¹⁶: "לא יקרא לאור הנר!"²¹⁷ רבי נתן אומר: קרא והטה, וכתב על פנקסו: אני, [ישמעאל בן אלישע] קריתי והייתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש, אביא חטאת שמנה²¹⁸. אמר רבי אבא: שאני²¹⁹ רבי ישמעאל בן אלישע²²⁰, הואיל ומשים עצמו על דברי תורה כהדיוט²²¹.

מתוך שיעורים באגדות חז"ל

וללא נתינת טעם, פי מהלכה נחרצת כזו הקובעת ללא טעם! לא יכולה לצמוח שגגה. בעוד שהברייתא מנמקת: "שמא יטה" באה לי הטעות לחשב שאני מוגן משגגות. והנה רואים אנו שאף אדם חשוב רבי ישמעאל עלול להכשל בהטית הנר, ואף אמר רבא שלאדם חשוב מתר? (218) על כף. (219) שונה. (220) משאר אנשים חשובים. (221) ביחס לתלמוד תורה לא החשיב רבי ישמעאל את עצמו במאומה, ולא הקפיד על כבודו.

בעצמו סועד וסומך את החולה. (202) שנינו כך בברייתא (203) אם הם גבוהים ממשות החולה. (204) עם הטלית על הראש, (205) לפני החולה. (206) נאמר במשנה: (207) אדם. (208) בשבת. (209) שגם בינו לבין עצמו הוא מתנהג בשקרה וחשיבות. (210) לו לקרא בשבת לאור הנר. (211) אשאל אותך, הרי למדנו בברייתא: (212) בלבד; (213) לכן נסה לקרא בליל שבת לאור הנר. (214) בשבת לאור הנר. (215) כמעט שהטה, וכשראה את כשלונו, (216) במשנה: (217) ללא נמוק

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום ראשון עמ' א

1 לחשב את החלוקה שבת כנגד חול, שאם כן הגוי נחשב לשלוחו של
2 הישראל בזה.
3 דוחה הגמרא: אימא סיפא – אמור ולמד את הסיפא של הברייתא,
4 ששנינו בסיפא, אם באו לחשבון אסור – שכאשר באים הישראל
5 והעובד כוכבים לחשב עבודתם ולפי זה לחלוק ביניהם את הפירות,
6 אסור שיאמר לו הישראל טול אתה כנגד ימי השבת שעבדת ואני
7 אטול כנגד זה עבור ימי החול שעבדתי. ויש לדייק, הא פתמא – אבל
8 בלא שבאו לחשבון אלא חילקו בסתם בלא להזכיר שנטל חול כנגד
9 שבת, מותר.
10 מסיימת הגמרא: אלא באמת מהא – מברייתא זו, ליכא למשמע
11 מיינה – אין ללמוד ממנה מה יהיה הדין בסתם, ואין פשיטות לספק.

פרק שני - אין מעמידין

12 פרק זה עוסק בדברים שאסור לעשותם עם עובדי כוכבים, וכן
13 באיסורי אכילה והנאה מהם, כגון יין נסך. המשנה הראשונה עוסקת
14 באיסור לייחד עמם בהמות, ולהתייחד עמהם.

משנה

15 אין מעמידין בהמה בפונדקאות (אבסנויות לעוברי דרכים) של
16 עובדי כוכבים, מפני שהם חשודין על הרביעה – שיבעלו את
17 הבהמה, וכיון שהדבר אסור אף לבני נח, יש בהעמדת הבהמה שם
18 איסור ילפני עור לא תתן מקשלו' (ויקרא יט ד'). ולא תתייחד אשה
19 עמהן אפילו באופן שמותר להתייחד עם ישראל, מפני שחשודין על
20 העריות. וכן לא יתייחד אדם עמהן, מפני שחשודין על שפיכות
21 דמים.
22

הדרן עלך לפני אידיהן

1 **ורמינהו** לוקחים מהם בהמה לקרבן – תימה: אדמותיב מברייתא אמתניתין, לירמי
 2 תניתין אהרדי: "אין מעמידין", ורמינה: "מקום שנהגו למכור מוכרין", אלמא
 3 לא חיישין לרביעה, ולשני נמי כדמשני הכא ועוד קשה: אמאי לא שני הכא שנייא קמא
 4 דרב דלעיל (יד, ב): מקום שהתירו למכור כו? וש לומר: דהדיא רומיא דמתניתין כבר
 5 מרמה לה בפרק קמא (שם), ושניה שפיר. ואף על
 6 גב דהבא נמי נזאת לשנויי, שנויא קמא דרב
 7 מקום שהתירו ליקח מהם להקריב דלא שני
 8 הכא, דתיזק דהבא הא במקום שאסרו למכור
 9 אסור ליקח, אלמא איכא דוכתא דחשידי, ותקשי
 10 אם כן כל הך קריא דמותבי מנייהו רבנן לרבי
 11 אליעזר לקמן בשמעתין דמשמע בהו שמותר
 12 ליקח מן הגרים בהמה לקרבן, ונצטרך להעמידם
 13 במקום שנהגו למכור מפני שאינם חשודים על
 14 הרביעה. ואין זה יכול להיות, דהא מייתי קריא
 15 דמצרים וכנען ופלשתים דקיימא לן שחן חשודים
 16 על הרביעה, וגם "כל צאן קרד" שהם ערביים הם
 17 חשודים על הרביעה, כדמשמע בסמוך: ערבי
 18 אחד לקח ירך מן השוק כו. ועוד תקשי: אטו
 19 ניקום ונימא להו לקריא כי כתביהו במקום שנהגו
 20 למכור כתביהו? ונראה דהאי הור בר יהו
 21 רב לעיל מהאי שנויא דמקום שנהגו למכור כו/
 22 לפי שלא היה יכול להעמידו כאן. ועוד יש לומר:
 23 דידע שפיר שנויא דגוי חס על בהמתו, ומכל
 24 מקום פריך מהבא דלוקחין, דסלקא דעתיה
 25 דאיכא למיחש לרביעה כיון שבא למכרה. ומשני
 26 דלעולם חייש, שפעמים אינו יכול למכרה או
 27 נמלך, וניחא נמי לרבינא ולרבי פדת דבסמוך.
 28 ואם תאמר: כיון דמוקמינן דיתר קרבן בכל מקום,
 29 אף במקום שנהגו שלא למכור, תיקשי לן: מכל
 30 מקום כיון דמה שאין אנו מעמידין משום חשש
 31 רביעה הוא, בקרבן איך התירו? וש לומר: דהא
 32 שנהגו שלא למכור – מנהגא הוא דאיכא, דאם
 33 איסורא ליכא. ולענין קרבן אפילו מנהגא ליכא,
 34 שאם היו נהגין לימנע מליקח מהם בהמה לקרבן
 35 – אין לדבר סוף, דאי אפשר שלא יתערבו
 36 בהמות של מקום שנהגו שלא למכור עם בהמות
 37 שנהגו למכור על ידי מנא ומתן, וכל קבוע
 38 במחצה על מחצה דמי. ומבזהמות הגולדים
 39 מביטין של ישראל אין יד ליקח לקרבן, משום
 40 דשכיחי מומי, דפסלי אפילו בדוקן שבעין.
 41 **מוקצה** – פירושו: שיחדו לתקרובת עבודה
 42 זרה, ומסרו לבומרים והאכילוהו
 43 כרשיני עבודה זרה. אבל יחוד גרדיא אינו כלום,
 44 דאין הקדש לעבודה זרה (עבודה זרה מד, ב)
 45 כדמשמע (ב"ב דתרומוה) "וצריך להיות דתמורה
 46 בפרק שיש (כט, א). **אי** איתא דאקציה לא
 47 הוא מובין ליה – לרווחא דמילתא נקטיה,
 48 כלומר, אפילו במקום דשכיחי דמקצו ופלחו אין
 49 לחוש, מדמזובין ליה. דבלאו האי טעמא בסתמא
 50 לא חיישין דלילמא מקצו ופלחו, אסרין למכור
 51 אלא משום חשש רביעה ולא משום חשש
 52 המוקצה ונעבד. **רגלא** בחבריה ידע – בקונטרס גריס "רגלא" ברי"ש, לשון רגיל, כמו "לא רגל על לשונך" (תהלים טו). ורבינו תם גריס כפירוש הערוך: "דגלא" בודל"ת, לשון שקר, שכן

1 **ורמינהו** לוקחין מהם בהמה לקרבן, ואין חוששין לא
 2 משום רובע ולא משום נרבע, ולא משום מוקצה ולא
 3 משום נעבד; בשלמא מוקצה ונעבד, אם איתא דאקציה
 4 ואם איתא דפלחיה – לא הוה מובין ליה, אלא רובע
 5 ונרבע לחישי! אמר רב תחליפא אמר רב שילא בר אבינא
 6 משמיה דרב: גוי חס על בהמתו שלא תעקר. – התינת
 7 נקבות, זכרים מאי איכא למימר? אמר רב פהנא: הואיל
 8 ומכחישינן בפשר. – אלא הא דתניא: לוקחין בהמה
 9 מרועה שלהן, ליחוש דלמא רבעה לה! – רועה שלהן
 10 מתירא משום הפסד שכר. – אלא הא דתניא: אין מוכרין
 11 בהמה לרועה שלהן, לימא: רועה שלהן מתירא משום
 12 הפסד שכרו! – אינהו דידעי בהרדי מרתת, אגן דלא
 13 ידעינן בהו לא מרתת. אמר רבה, היינו דאמרי אינשי:
 14 מכתבא גללא פוע, ונלא פתריה ידע. – אי הכי, זכרים
 15 מנקבות לא ניבון, דהיישין דלמא מרבעא ליה
 16 עוליה! – כיון דמיגרי בה מרתתא. – אלא הא דתני
 17 רב יוסף: ארמלתא לא תרבי פלבא ולא תשרי בר
 18 בי רב באושפיזא; בשלמא בר בי רב צניע לה, אלא
 19 פלבא כיון דמיגרה בה מרתתא! – כיון דכי שדיא
 20 ליה אומצא ומסריה אפתרה, מימר אמרי אינשי: האי
 21 דמסריה אפתרה – משום אומצא דקא מסריה. נקבות
 22 אצל נקבות מאי טעמא לא מייתדינן? אמר מר
 23 עוקבא בר חמא: מפני שהגוים מצויין אצל נשי
 24 חבריהן, ופעמים שאינו מוצאה, ומוצא את הבהמה
 25 ורובעה. ואיבעית אימא: אפילו מוצאה נמי רובעה,
 26 דאמר מר: חביבה עליהן בהמתן של ישראל יותר
 27 מנשותיהן; דאמר רבי יוחנן: בשעה שפא נחש על
 28 תוה הפיל בה זוחמא. – אי הכי, ישראל נמו! – ישראל
 29 שעמדו על הר סיני – פסקה וזתמתן, גוים שלא עמדו
 30 על הר סיני – לא פסקה וזתמתן. איבעיא להו: עופות
 31 מאי? תא שמע, דאמר רב יהודה אמר שמואל משום
 32 רבי חנינא: אני ראיתי גוי שלקח אונו מן השוק,
 33 רבעה, חנקה, צלאה ואכלה. ואמר רבי ירמיה
 34 מדיפת: אני ראיתי ערבי אחד שלקח ירך מן השוק
 35 וחקק בה פדי רביעה, רבעה, צלאה ואכלה.

רבנא

1 רובע ונרבע ומוקצה ונעבד פסול לקרבן, דתניא בבבא קמא (מ, א): "מן הבהמה" ולא
 2 כל הבהמה – להוציא את הרובע והנרבע, "מן הבקר" – להוציא את הנעבד, "מן
 3 הצאן" – להוציא את המוקצה. מוקצה – שהקצוהו ויחדו לתקרובת עבודה זרה.
 4 נעבד – שעשאו עבודה זרה והשתחוה לו. בשלמא מוקצה ונעבד – אף על גב
 5 דודאי חשידי לא קשיא לן, דאם איתא
 6 דפלחיה כו. אלא רובע – אי חשידי, ליהוש
 7 שלא תיעקר – נעשית עקרה, הילכך לא רבע
 8 לה. אבל אדידן לא חייש כשעומדת בפונדקי.
 9 זכרים מאי איכא למימר – ניהוש דלמא
 10 רבעה גויה דהבא ליכא עיקור. וזכר נמי
 11 מיפסיל בנרבע, דהא קרא דנרבע ד"מן
 12 הבהמה" בעולה כתיב, ועולה זכר הוא,
 13 וקאמר: להוציא את הרובע ואת הנרבע.
 14 וליחוש דלמא רבעה רועה – דהא לאו ידידה
 15 היא ולא חס עליה. אינהו דידעי בהרדי – חד
 16 בחבריה דאורזיה למירבעה. מירתת – רועה
 17 מיניה, דאי מעקרא מרגיש גוי וקא תבע ליה
 18 מיניה. אי נמי, כל שעטא אתי חזי לה.
 19 מכתבא גללא כוע גללא בחבריה ידע –
 20 מכתב שקורין גרפי"א, ושל ברזל הוא, קורע
 21 ורושם את הגלל = שייש. כלומר, השייש
 22 שהוא קשה ירא מן המכתב לפי שהוא מכיר
 23 בו, וכן ריבול ובליעל מניר בחבירו וירא
 24 מפניו. רגלא = ורכילו, כמו (תהלים טו) "לא
 25 רגל על לשונך", וכן "ירגל עבדך" (שמואל
 26 ב טו). זכרים מנקבות לא לזבון – לקרבן
 27 הואיל וחשידי דלמא ארבעתיה עלה, דליכא
 28 הבא עיקור ולא כחש בשר. כיון דמיסריה –
 29 זכר בתרה ורודפה כל שעה אם תיזק לו –
 30 מירתתא שבינו בני אדם בדבר. אבל בדין,
 31 אי מוקמינן לה גבה לא מירתתא, דלפום
 32 שעטא הוא דקאי גבה. לא תרבי כלבא –
 33 שמא תתאוה ותביעו עליה. לא תשרי בר
 34 בי רב באושפיזא – דאגב דצניע לא מירתתא
 35 שויציא קול אם תבעל לו. צניע לה – ואיכא
 36 למיחש כדפרשית. אלא כלבא – הא אמרת
 37 כיון דמוגרי בה ורודפה מירתתא האשהו
 38 אמרי – לא דמי כלבא לשאר בהמה. דכיון
 39 דכי שריא ליה אומצא מיסריה – כל שעטא
 40 בתרה, לא מירתתא, דסברה: אי מיסריה
 41 בתרא, מימר אמרי אינשי: אומצא הוא
 42 דשריא ליה. אומצא = מעט בשר. נקבות
 43 אצל נקבות מאי טעמא לא מייתדינן –
 44 דתני בברייתא בפרק קמא (עבודה זרה טו,
 45 ב) דאפילו נקבות אצל נקבות לא מייתדינן,
 46 ישראל שעמדו על הר סיני – ונתקנו מכל
 47 מום, כדכתיב (שיר ד): "כולך יפה רעיית ימום
 48 אין כן".

רבנא

רבנא
 שכן מתרגם (משלי טו) "במשפט לא ימעל פיו" – לא ירגל פומיה, והכי קאמר: שקרן בחברו מכיר. וכן הווא דפרק "במה אשה" (שבת סג, א) שני תלמידי חכמים המוגילין זה לזה בהלכה הקדוש ברך הוא אודבן, שנאמר: "ודגלו עלי אהבה", ומפרש רבינו תם: המכחישינן זה לזה ואינם עומדים על העיקר, אפילו הכי הקדוש ברך הוא אודבן, ולחכי קאמר: הווא ידידי עוראת דשמעתא, ולית להו רבה לנגמר מנייהו. ובמדרש נמי משמע "ודגלו" לשון מעילתו. דקאמר: מנין לקורא בתורה שקרא לאחר "הרן" שיוצא. פירושו: שאף על פי שלא יקרא האלף; שנאמר "ודגלו עלי אהבה". אבל רש"י פירש "מדגילין" לשון דגל, שמקהילים קהלות ברבים. וקשיא, דאם כן מה ראייה צריך? פשיטא שנאבהים לפני המקום. **ראמור** מר חביבה עליהם בהמתם של ישראל – לא נודע לרבינו יצחק מהדיכן נפקא עיקר דבר זה. **גוים** שלא עמדו על הר סיני – ונראה דגריס נמי דפסקה וזתמתן, היינו משום דאף על גב דאינהו לא הוו מזלייהו הוו רבנא

גמרא

למדנו במשנה שאין מעמידין בהמה עם עובדי כוכבים מפני שחשודים על הרביעה. ור' מנינה – וקשה על כך מדברי התוספתא (פ"ב ה"א), לוקחין מהן – מעובדי כוכבים פהמה לקרבן, ואין חוששין שנפסלה להקרבה, לא משום רובע – שמא באה על מי שאינו מינה, ולא משום רובע – שמא בעל אותה מי שאינו מינה, ולא משום מוקצה – שמא ייחודה להקרבה לעבודה זרה, ולא משום נעבד – שמא עשאה בעליה עבודה זרה והשתחוה לה, ואף שכל אלו פוסלים את הבהמה לקרבן, אין חוששים שנפסלה בהם. מבארת הגמרא את הקושיא: פשקמא – מובן למה אין לחשוש שהקרבן הוא מוקצה ונעבד, אף שודאי הגוי חשוד לעבוד עבודה זרה, כיון שאם איתא דאקצינה – אם אכן הקצוה הגוי לתקרובת לעבודה זרה, ואם איתא דפלחיה – ואם אכן השתחוה לו, לא הוה מוזבין ליה – הוא לא היה מוכרו, וכיון שמכרו סימן שאין הוא מוקצה או נעבד, אלא לגבי הפסול של רובע ורובע, אם הגויים חשודים על רביעת בהמה כמבואר במשנה, לחוש – עלינו לחשוש שהגוי רבע את הבהמה, או שרבע אותה מי שאינו מינה, ומדוע מותר לקחת ממנו בהמה לקרבן. מיישבת הגמרא: אמר רב תחליפא, אמר רב שילא בר אביןא משמיה דרב, עובד כוכבים חס על פהמתו שלא תעקר – שלא תוכל ללדת, וכיון שעל ידי הרביעה הבהמה נעקרת, הוא מקפיד ואינו רובעו, ועל כן מותר לקחתה לקרבן, אך בבהמה שאינה שלו אינו חושש שתיעקר, וחשוד שירבע אותה, ועל כן אסור לישראל להעמיד בהמתו עם עובדי כוכבים כמבואר במשנה.

מקשה הגמרא: התיינת נקבות – תירוץ זה נוח לגבי בהמה נקבה שנעקרת על ידי הרביעה, אך לגבי קרבנות זכרים שאינם יכולים להיעקר, מאי אפקא למימר – איך נבאר מדוע מותר לקחתם מעובד כוכבים, הרי יש לחשוש שנרבעו. מיישבת הגמרא: אמר רב כהנא, עובד כוכבים אינו רובע אף את הוכר, הואיל ומכתישין בפשוט – כיון שהרביעה מכחישה את בשר הבהמה, הוא חס עליה שלא תכחיש, ועל כן מותר לקחת ממנו גם זכר לקרבן.

הגמרא שבה ומקשה מברייתא על דברי רב. מקשה הגמרא: אלא איך יפרש רב הא דתניא, לוקחין פהמה של עובדי כוכבים לקרבן מרועה שלהן, ואין חוששים שנפסלה לקרבן, ולדברי רב שהעובד כוכבים אינו רובע את בהמתו כי חס עליה שלא תיעקר או תכחיש, ליחוש דלמא רבועה לה – עלינו לחשוש שמא רבעה הרועה, שהרי אינה שלו ואינו חס עליה, ומדוע היא כשרה לקרבן. מיישבת הגמרא: רועה שלהן מתיירא לבוא על הבהמה אף שאינה שלו, משום הפסד שקר – שאם ירגיש הבעלים שהוא רבע את בהמתו ושהרי מעקר אותה או מכחישו בבעלתו, יתבע ממנו את דמי הנזק.

מקשה הגמרא: אם כדברך שרועה גוי אינו רובע את הבהמות הניתנות לו כיון שחושש להפסד שכרו, אלא איך תפרש הא דתניא, אין מוסרין פהמה של ישראל לרועה שלהן שירעה אותה, כיון שיבוא לרבעה, ועובר הישראל על ולפני עזר לא תתן ממשלה, כיון ש (ד', ה') הרי לדברך לימא – נאמר שמונת למסור לו בהמה, כיון שרועה שלהן מתיירא משום הפסד שקרו ולא ירבע אותה. מיישבת הגמרא: אינהו דידעי פהדדי – עובדי הכוכבים המכירים זה את זה ויודעים בעצמם שדרכם לרובע בהמות, מרתתו – חושש הרועה לרובע את בהמתם, כיון שאם תיעקר הבהמה יבין הבעלים שהוא רבעו ויתבע ממנו את דמי הנזק, אבל אמר דלא דיעיני פהו – כשבעלי הבהמה הם מישראל, שאינם מכירים בדרכם של עובדי כוכבים לרובע בהמות, לא מרתתו – אין הרועה חושש לרובע את בהמתם, כי סבור הוא שישראל לא יכירו בכך, ועל כן אין מוסרים בהמת ישראל לרועה שלהם שמא יבוא לרבעה.

הגמרא מביאה בדרך אגב נאמר בענין זה: אמר רבה, למדנו שעובד כוכבים ירא מחבירו מפני שהוא מכיר בו, והיינו דאמרי אינשי – זהו שאומרים בני אדם, מכתבא גללא גזע – עט ברזל קורע את השיש, כלומר, השיש שהוא קשה ירא מפני עט הברזל המשמש לחרוט בו, כיון שהוא מכירו ויודע בו שהוא קשה ממנו, וכן גללא פהכרייה דע

אדם רכיל ובליעל מכיר בחבירו הנוהג כמותו, וירא ממנו. הגמרא חוזרת להקשות על דברי רב ורב כהנא. מקשה הגמרא: אי ה' – אם כדברי רב ורב כהנא שגוי אינו רובע את בהמתו כדי שלא תיעקר או תכחיש, ועל כן אין חוששים לקחת ממנו בהמה לקרבן, קרבנות זכרים מעובדות כוכבים נקבות, לא גיזבון – לא נקנה, דחיישינן דלמא מרבעא ליה עילוה – שיש לחוש שמא היא תרביע את הבהמה על עצמה, שהרי הם חשודים על כך כמבואר במשנה, ובזה אין היא מעקרת או מכחישה אותה, ואם כן למה נאמר בתוספתא שמונת לקנות מהם בהמה לקרבן בלי לחלק בין זכרים לנקבות. מתרצת הגמרא: ביון דמינרי פה מרתתא – כיון שאם יבוא עליה הוכר הוא ירדוף אחריה כל שעה, היא חוששת שמא יראו זאת בני אדם ויבינו מה עשתה, ועל כן אינה נרבעת לו. אמנם להעמיד עמה בהמה בפונדק אסור כפי ששינו במשנה, שאין היא חוששת שירדוף אחריה הוכר כיון שהוא נמצא עמה רק לזמן קצר.

מקשה הגמרא: אם כדברך שבעל חי זכר נכרך אחרי אשה שהרביעה אותו עליה, אלא איך נפרש הא דתני רב יוסף, ארמלתא ואלמנה לא תרבי בקמא – לא תגדל בביתה כלב, שמא תתאוד ותרביע אותו עליה, ולא תשרי בר בי רב פאושפיא – ולא ידור בביתה תלמיד חכם, ואפילו באופן שאין חשש יחוד, שמא תחטא עמו. מבארת הגמרא את הקושיא: פשקמא – מובן הדבר למה אסור שידור עמה בר בי רב, כיון שצניע לה – צנוע הוא, ואם תשכב עמו אינה חוששת שיגלה את הדבר, אלא פלגא – על מה שאסרה הברייתא לגדל כלב יש להקשות, ביון דמינרה פה מרתתא – כיון שהוא ימשך אחריה אם תרבע אותו, כפי שתירצה הגמרא לעיל, היא חוששת ואינה עושה כן כדי שלא יכירו בה בני אדם, ומדוע הדבר אסור.

מתרצת הגמרא: כלב אינו דומה לשאר בהמות, ביון דכי שדיא ליה אוימא ומסריה אבתרה – כיון שאם היא תשליך לו בשר הוא יהיה כרוך אחריה, אינה חוששת שיבינו בני אדם שנרבעה לו, כי סבורה שמימר אמרי אינשי – יאמרו בני האדם, האי דמסריה אבתרה – מה שנמשך כלב זה אחריה, משום אוימא דקא מסריה – הוא מפני שהישיבה לו בשר, וכיון שאינה חוששת להרביעו, אסור לה לגדלו בביתה שאם תרביעו עליה.

דין זה ששינו במשנה שאין מעמידים בהמה עם עובדי כוכבים, נשנה אף בברייתא לעיל (ט"ז), ושם נאמר שאף בהמות נקבות אצל עובדות כוכבים נקבות אין מעמידין. מבררת הגמרא: בהמות נקבות אצל עובדות כוכבים נקבות, מאי מעמא לא מייחדינן – מהו הטעם שאסור להעמידם יחד, הרי אין כאן חשש רביעה. מבארת הגמרא: אמר מר עוקבא בר חמא, הטעם שאסור להעמיד נקבות עם נקבות, הוא מפני שהעובדי כוכבים מצויין אצל נשי חבריהן לונות עמהן, ועל כן אף במקום שיש בו רק נקבות עובדות כוכבים, יש לחשוש שמא יבוא לשם עובד כוכבים לשם זנות, ופעמים שאינו מוצאה לאשת חבירו, ומוצא את פהמה ורובעה, ואם כן יש בהעמדת הבהמה שם איסור לפני עור.

ואיבעית אימא – ואם תרצה תוכל לומר, שאפילו אם העובד כוכבים מוצאה לאשת חבירו, נמי רובעה – גם אז ירבע את הבהמה, דאמר מר, חכיבה עליהן – על עובדי כוכבים, רביעת פהמתן של ישראל יותר מנשותיהן, ומה הטעם, דאמר רבי יוחנן, בשעה שפא נחש על תוה, הפיל פה זוחמא, וזוחמא זו גורמת לאדם שיתאודה לרביעת בהמה.

מקשה הגמרא: אי ה' שתאות הרביעה באה מזוהמת הנחש, ישיראל נמי – אף בישראל נכנסה זוחמא זו, שהרי אף הם בני חוה, ומדוע אין הם מתאווים לרביעת בעלי חיים. מתרצת הגמרא: באמת נכנסה זוחמת הנחש בכל בני האדם, אך ישראל שעמדו על הר סיני ונתקנו בכך מכל מום, פסקה זוחמתן, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני, לא פסקה זוחמתן.

הגמרא מביאה ספק בדין יחוד עופות עם עובדי כוכבים: איבעיא להו – הסתפקו בני הישיבה, עופות מאי – האם גם עופות אסור להעמיד עם עובדי כוכבים כדי שלא ירבעו אותן, או שבעופות אין לחשוש

1 מַחֲשֵׁב תְבוֹת – הלשון, וְאוֹתִיּוֹת הַלְשׁוֹן, שֶׁהֵן כ"ב לְכַד. רַק
 2 שְׁבַמְחֻשְׁבָּה, יֵשׁ בָּהּ ג' מִיְנֵי בְּחִינּוֹת אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵרִי בְּשֵׂרֹאֵהָ
 3 בְּסֵפֶר תּוֹרַת תְּמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת – הֵן מְצַמְיָרוֹת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, –
 4 בַּהֲתַאֵם לְכַפִּי שֶׁהוּא רֹאֵה אוֹתָן בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה, וְזֶה נִקְרָא בְּחִינַת
 5 "עֲשִׂיָּה שְׁבַמְחֻשְׁבָּה"; – כִּפִּי
 6 ש"מחשבה" מהרהרת ענין
 7 של מעשה, אוֹתִיּוֹת שֶׁל
 8 מעשה וְכַתְּבֵהּ, ו-עֲשִׂיָּה שֶׁל
 9 הַשְּׁתַלְשֻׁלוֹת בְּרִיאַת הַיְצִירָה
 10 עֲשִׂיָּה, וְכֵן פֶּאֶשֶׁר שׁוֹמֵעַ
 11 אוֹתִיּוֹת הַדְּבָר – הֵן
 12 נִרְשָׁמוֹת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ
 13 וְמַהֲרֵהוּ בְּהֵן, וְזֶה נִקְרָא
 14 בְּחִינַת "דְּבָר שְׁבַמְחֻשְׁבָּה"
 15 – אֵיךְ שְׁבַמְחֻשְׁבָּה הוּא
 16 מַהֲרֵהוּ בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל דִּבּוּר,
 17 ו- זוהי בְּחִינַת "יְצִירָה"; –
 18 שְׁכֵן, מַחֲשַׁבָה עֲצֻמָּה הִיא
 19 בְּחִינָה שֶׁל "בְּרִיאַת"
 20 ש"בראתיו יצרתיו אף
 21 עשיתיו"⁴⁹ הוּא כִּנְגַד
 22 "מַחֲשַׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֵׂה",
 23 הֵרִי, מַחֲשַׁבָה הִיא – בְּחִינַת

אגרת הקודש

1 שְׂאֵדֶם מַחֲשֵׁב תִּיבוֹת וְאוֹתִיּוֹת הַלְשׁוֹן שֶׁהֵן כ"ב לְכַד.
 2 רַק שְׁבַמְחֻשְׁבָּה יֵשׁ בָּהּ ג' מִיְנֵי בְּחִי' אוֹתִיּוֹת. שֶׁהֵרִי
 3 כְּשֵׂרֹאֵה בְּס"ת תְּמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת הֵן מְצַמְיָרוֹת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ
 4 וְזֶה נִקְרָא בְּחִינַת עֲשִׂי' שְׁבַמְחֻשְׁבָּה. וְכֵן כֹּאֲשֶׁר שׁוֹמֵעַ
 5 אוֹתִיּוֹת הַדְּבָר הֵן נִרְשָׁמוֹת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ וְמַהֲרֵהוּ בְּהֵן
 6 וְזֶה נִקְרָא בְּחִינַת דְּבָר שְׁבַמְח' וְכַח' יְצִירָה. וְאוֹתִיּוֹת
 7 הַמַּחֲשַׁבָּה לְכַדָּה בְּלִי הַרְהוּר אוֹתִיּוֹת הַדְּבָר נִק' מַח'
 8 שְׁבַמְחֻשְׁבָּה. בְּחִי' בְּרִיאַת. וְהֵנָּה אוֹתִיּוֹת הַדְּבָר מִמַּשׁ
 9 הֵן מִתְהוּוֹת וּמִקְבֻלוֹת חַיּוֹת מְאוֹתִיּוֹת אֵלּוֹ עֲצֻמָּן
 10 שְׁבַמְח'. וְאֵף שְׁלַפְעָמִים מְדַבֵּר אָדָם וּמַהֲרֵהוּ בְּדַבֵּר
 11 אַחֵר. הֵרִי אֵינּוּ יוֹכֵל לְדַבֵּר כ"א אוֹתָן דְּבוּרִים וְצִירוּפִים
 12 שְׁכַבְר דְּבַרְם וְהֵיוּ כְּמַחֲשַׁבְתּוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת מְאוֹד וְנִשְׁאָר
 13 בְּדִיבּוּרִים וְצִירוּפִים אֵלּוֹ הִרְשִׁימוּ מִהַמַּחֲשַׁבָּה שְׁנִכְנַסָּה
 14 בְּהֵם פְּעָמִים רַבּוֹת. וְזֶהוּ בְּחִי' אַחֲוִירִים וְחִיצוֹנִיּוֹת נַח"י
 15 מִפְּרָצוֹף הָעֲלִיּוֹן שְׁנִכְנַס בְּתַחְתּוֹן לְהִיּוֹת לוֹ בְּחִי' מוֹחִין
 16 וְחַיּוֹת כְּנוֹדָע:
 17 אֵלּוֹ. וְזֶהוּ – כִּפִּי שֶׁהִדְבֵּר ב"סִפְרֵי", בְּחִינַת אַחֲוִירִים וְחִיצוֹנִיּוֹת
 18 נִצְחֵי-הוֹדִיָּסוּד מ'פְּרָצוֹף הָעֲלִיּוֹן" שְׁנִכְנַס בְּתַחְתּוֹן, – מִפְּרָצוֹף
 19 הַמְדִרְיָגָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁנִכְנַס בְּמְדִרְיָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְהִיּוֹת לוֹ בְּחִינַת
 20 מַחִין וְחַיּוֹת, כְּנוֹדָע:
 21 אֵלּוֹ. וְזֶהוּ – כִּפִּי שֶׁהִדְבֵּר ב"סִפְרֵי", בְּחִינַת אַחֲוִירִים וְחִיצוֹנִיּוֹת
 22 נִצְחֵי-הוֹדִיָּסוּד מ'פְּרָצוֹף הָעֲלִיּוֹן" שְׁנִכְנַס בְּתַחְתּוֹן, – מִפְּרָצוֹף
 23 הַמְדִרְיָגָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁנִכְנַס בְּמְדִרְיָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְהִיּוֹת לוֹ בְּחִינַת
 24 מַחִין וְחַיּוֹת, כְּנוֹדָע:
 25 אֵלּוֹ. וְזֶהוּ – כִּפִּי שֶׁהִדְבֵּר ב"סִפְרֵי", בְּחִינַת אַחֲוִירִים וְחִיצוֹנִיּוֹת
 26 נִצְחֵי-הוֹדִיָּסוּד מ'פְּרָצוֹף הָעֲלִיּוֹן" שְׁנִכְנַס בְּתַחְתּוֹן, – מִפְּרָצוֹף
 27 הַמְדִרְיָגָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁנִכְנַס בְּמְדִרְיָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְהִיּוֹת לוֹ בְּחִינַת

24 "בְּרִיאַת", דִּבּוּר – בְּחִינַת "יְצִירָה", וּמַעֲשֵׂה – בְּחִינַת "עֲשִׂיָּה". וְאֵם כֵּן
 25 "מַחֲשַׁבָּה" הִיא הֵרִי – בְּחִינַת "בְּרִיאַת", וְאֵינּוּ כִּשְׁהוּא מַהֲרֵהוּ
 26 בְּמַחֲשַׁבָּה אוֹתִיּוֹת שֶׁל דִּבּוּר, הֵרִי זֶה דִּבּוּר שְׁבַמְחֻשְׁבָּה – בְּחִינַת
 27 "יְצִירָה" (שְׁבַרִיאַת). וְאוֹתִיּוֹת הַמַּחֲשַׁבָּה לְכַדָּה בְּלִי הַרְהוּר

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום ראשון עמ' ב

1 אֵף עַל רְבִיעֵת עוֹפוֹת, וְאִסּוּר לְהַעֲמִידֵם עִמָּהֶם.
 2 הַגְּמֵרָא מְבִיאָה מַעֲשֵׂה נוֹסֵף בְּעִנְיָן זֶה: וְאָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה מְדִיפְתִּי, אֲנִי
 3 רָאִיתִי עַרְבֵי אַחֵר, שֶׁלָּקַח יָרֵךְ מִן הַשּׁוֹק, וְחָקַק בָּהּ כְּרִי רְבִיעֵה –
 4 וְחָפַר בְּבֶשֶׂר בְּשִׁיעוּר שׁוֹיבֵל לְרַבְעוֹ, רְבִיעֵה, צִלָּאָה וְאֶבְלָה.

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום שלישי עמ' ב

1 בָּאָרוֹן, וּמִפְּאֲרָהּ בְּעֵדֵי עֲדִיִים – בְּתַכְשִׁיט שֶׁאֵין גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, דִּהְיִינוּ
 2 סֵפֶר הַתּוֹרָה.
 3 רַב אֲשִׁי מִתְּנִי לָהּ לְהָא דְרַבִּי יַצְחָק – הִיָּה שׁוֹנָה לְדַבְרֵי רַבִּי יַצְחָק,
 4 אָהָא – לְגַבִּי הַפְּסוֹק שֶׁנֶּאֱמַר כִּשְׁנַטְלוּ אֶת הָאָרוֹן לְמַסְעוֹת בְּמִדְבַר
 5 (בְּמִדְבַר יֵלֵה), 'וַיְהִי בְּכַסּוֹעַ הָאָרוֹן וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה, קוּמָה ה' וַיִּפְצוּ אֲיִבְיָךְ'
 6 וְגו', שֶׁשָּׂאלוּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וַיִּשְׁאַל מֵאֵי אֲמָרוּ – מִזֶּה עֵנּוּ יִשְׂרָאֵל
 7 אַחֵר מֹשֶׁה כִּשְׁנַסַּע הָאָרוֹן, וְעַל כֵּךְ אָמַר רַבִּי יַצְחָק, שֶׁאִמְרוּ רֹנֵי רֹנֵי
 8 הַשִּׁימָה [וְכוּ].
 9 לְמַדְנּוּ לְעִיל שֶׁסֵּפֶר קְרוִי 'דְּבִיר'. בִּיאוּר מְקוּר כִּינּוּי זֶה: אָמַר רַב, כְּמֵאֵן